

A papíripar vállalatának 34 éve

Annus Sándor

Az előzmények

A jelenleg is működő magyarországi papíripar az I. világháborút követő békeszerződésben meghatározott országhatár-változás, a területek elcsatolása után kezdett kialakulni. 1920-ban csupán a Diósgyőri Papírgyár 200 tonnás termelésével lehetett számolni.

1938-ban, a II. világháborút megelőző utolsó békeévben 8 papírgyárban 50 000 tonna papírt, kartont, papírlemezt gyártottak közel 2 000 fős munkálétszámmal. Az országban a fajlagos papírfelhasználás 10 kg/fő/év.

1945-ben, az ország területét feldúló háborús események után újrakezdtett termelés fokozatosan növekedett, bár egy papírgép 25 000 tonnás kapacitása jóvátételi leszerelés miatt kiesett.

1948-ban a népi demokratikus, pártirányítású államrendben, a termelőeszközök államosításával, a direkt tervutasításos rendszer bevezetésével a gazdasági egységek egy centralizált, hierarchikus rendszer valamely szintjének elemei voltak, horizontális kapcsolatok nélkül. A termelési feladatokat központi, népgazdasági öt- illetve éves tervekben konkrétan határozták meg, központilag döntöttek a termeléshez szükséges eszközök és anyagok elosztásáról, az egységeknél létrehozható munkahelyekről és a bérezésről. Ugyancsak központilag határozták meg a fogyasztási cikkek árait is. Az államosított egységek, így a vállalatok vezetőit is központi hatáskörből nevezték ki.

1948-ban, 9 papírgyár állami tulajdonba vételekor 56 000 tonna volt a gyártott papírkarton-papírlemez mennyisége. 3 üzemből gyártottak 22 000 tonna rostanyagot (faciszolatot), 8 papírfeldolgozó üzem 11 000 tonna papírterméket állított elő. 6 200 fő az iparágban foglalkoztatottak száma.

1949-ben termelni kezdett a Csepeli Papírgyár 40 000 tonna/év kapacitású, kalcium-biszulfitos feltárással fenyőcellulóz gyártó üzeme, majd 1954-ben, a Szolnoki Papírgyárban kísérleti jelleggel létrehozott, nátrium-szulfitos feltárással

3 000 tonna fehéritett rizsszalma-cellulóz előállító egység. 1959-ben a Csepeli Papírgyárban Voith gyártású csomagolópapírt gyártó gépet helyeztek üzembe. A 60-as évek elejétől a rostanyagot, illetve papírt gyártó üzemek ismét folytonos munkarendben (6+2 napos munka- illetve pihenőnap beosztással) termelnek. Az iparág papíra igényének hazai kielégítésére az erdészet országosan mintegy 100 000 ha területen gyorsan növvő nyárfa ültetését kezdte meg.

A Papíripari Vállalat létrehozása.

1963-ban jelentős változás történt az iparágban, összevonásra került az iparág teljes termelőkapacitása – néhány feldolgozó, papírtermék gyártó kisüzem, szövetkezet kivételével. Létrejött a Papíripari Vállalat, amelynek része lett a Csepeli Papírgyár (Törzsgyár), a Diósgyőri Papírgyár, Fűzfői Papírgyár, Hungária Papírlemezgyár (Újpest), Kartonlemezgyár (Budafok), Lábatlani Papírgyár, Pesterzsébeti Papírgyár, Szentendrei Papírgyár és a Szolnoki Papírgyár, továbbá a Budai Dobozgyár, Csomagolóanyaggyár, Másolópapírgyár, Ozalid Vállalat, Papírneműgyár és a Vegypapírgyár. Beolvadt a Papírellátó Vállalat és a Papíripari Anyagellátó Vállalat is.

A Törzsgyár volt az egész vállalat irányításának központja, élén a vezérigazgatóval, műszaki és gazdasági vezérigazgató-helyettesekkel és a törzsgyári főosztályvezetőkkel.

A nagyvállalt kijelölt tevékenységi köre, feladata: rostanyagok, papír, karton, papírlemez, csomagolási célú papírtermékek és azok műanyag, illetve fémkombinációi, továbbá irodai, híradástechnikai papírcikkek, csi-szólo- és masséárak termelése, feldolgozása, illetve beszerzése, készletezése, értékesítése. Az előállított termékek nyomtatása. Átmeneti időre jogosultságot kapott cellulóz-, papír- és feldolgozóipari gépek, gépalkatrészek gyártására, valamint gépalkatrészek, tartozékok felszerelések készletezésére.

A nagyvállalati formától remélt előnyök:

- központi termelés-programozással, a termékgyártás szakosításával a gyártó gépek, berendezések kihasználtságának, eredményességének növelése,
- nagy eszközigenyű termelő berendezések beszerzési lehetőségének biztosítása,
- a területileg arányos fejlesztésekkel a foglalkoztatottság növelése,
- a gyári vertikális növelésével, többek között a szállítási költségek csökkentésével az önköltség csökkentése,
- a pénzgazdálkodás stabilitása, előnyösebb hitelfelvétel.

A Vállalat még 1963-ban üzemeltetésre átvette a beruházó vállalattól a 22 000 tonna/év kapacitással létrehozott, fehérített, szulfátos szalmacellulóz gyártására épült Dunai Szalmacellulóz-gyárt (Dunaújváros), amely egy évvel korábban kezdte meg működését és amelyet ezt követően – tekintettel a tervezett bővítésre – már Dunaújvárosi Papírgyárnak neveznek.

Az alapítás évében a papír-karton-papírlemez termelés 19 papírgépen 170 000 tonna, amely a hazai felhasználás 71 %-a. Az 1 papírgépre számított éves termelt mennyiség kb. 8 000 tonna. A gyártott rostanyag mennyisége 80 000 tonna. A papírgyártáshoz 63 000 tonna papírhulladékot használtak fel (a papírtermelésre számítva 37%). A papírtérmékek mennyisége 140 000 tonna. A hármas tagoltságú vertikumban 9 600 fő a foglalkoztatottak száma. Az alapító vagyon 8,5 Mrd Ft. Az ország fajlagos papírfelhasználása 32 kg/fő/év.

A 60-as évek eseményei

A papíripari termelés fő feladata továbbra is a belföldi szükséglet kielégítése, a konvertibilis valutájú import kiváltása, a KGST-tagországokkal a gyártás-szakosodásokra kötött megállapodások alapján termékcserre megvalósítása.

1964 januárjától további szervezeti változtatások következnek. A Vállalat keretében folytatja tevékenységét a Papíripar Kutatóintézet. Duna Papírárgyár néven egyesítik az Ozalid Vállalatot

(Bp. Dessewfy u.), Másolópapírgyárt (Bp. Teve u.), Szivarka-papírgyárt (Bp. Nagytemplom u.) és a Csiszolóárugyárt (Budafok-Nagytétényi út). A Csomagolópapírgyárhoz (Bp. Szabolcs u.) csatolják a Vegypapírgyárt (Bp. Ilka u.) és a Papírneműgyárt (Bp. Rózsa u.).

1967-ben a Lábatlani Papírgyár fejlesztésével összekapcsolva, lábatlani telephellyel, létrejön a Gép- és Alkatrészgyártó Üzem.

1968-ban a vállalatvezetés elvállalja a Csepeli Papírgyártól, megalakul a vállalati Központ vezérigazgatóval, vezérigazgató-helyettesekkel és vállalati főosztályvezetőkkel. Ebben az évben a Bács-Kiskun megyei Csomagolóeszkögyártó Vállalattól a PV. Kiskunhalasi Gyára lesz.

1968-ban az országos gazdasági reform keretében megtörténik az áttérés a tervlebonthatós, direkt-utasításos irányítási rendszerről a gazdasági szabályozókkal történő gazdaságirányításra, a vállalatok érdekeltség alapján történő működtetésére.

1969-ben a Vállalat papírtérmékek gyártására új telephelyet nyitott Hajdúdorogon. 1970-ben elkészül a vállalati központ új székháza a Csepeli Papírgyár és Kutatóintézet szomszédságában.

A 60-as években a vállalati termelés főbb termékcsoportjai, termékei: - facsiszolat, lombosfa félcellulóz, fehérített szalmacellulóz; - bankjegy-, okmány-, bankposta-, füzet-, rajz-, irodai-, légi-posta-, boríték-, másolópapír, ofszetnyomó-, regénynyomó-, tankönyv-, plakátpapír, - hullám-alap- (srenc-, fluting-), zsáknátron-, műszaki nátronpapír, - csomagolási célú doboz-és építőipari kartonok és papírlemez.

Ebben az időszakban megvalósított jelentősebb fejlesztések: a Csepeli Papírgyárban az új hullámüzem (40 000 t) és a csomagolópapír gyártására alkalmas Tampella-papírgép (40 000 t), a Dunaújvárosi Papírgyárban 2 izsevszki író- és nyomópapírt gyártó-gép (64 000), a Szolnoki Papírgyárban üzembehelyezett, a Csepeli Papírgyárból áttelepített, felújított csomagolópapírt gyártó gép, a Csepeli Papírgyárban létrehozott lombosfa félcellulózgyártó-üzem (24 000 t) és Hajdúdorogon működésbe hozott, Csepelről áttelepített zsákgyártó gépsor.

A vállalati, kutatóintézeti és gyári kutató-fejlesztőmunka eredményeképpen gyártásba vett új

Év	Termékek	Felhasználás		Termelés	Import	Export
		ezer tonna				
1963	rostanyag	112		80	43	11
	papírhulladék		63			
	papír	250		170	93	13
	papírtermék	-		140	-	-
1970	rostanyag	218		104	121	7
	papírhulladék		102			
	papír	449		259	214	24
	papírtermék	282		172 (+70)	41	1
1980	rostanyag	296		111	198	13
	papírhulladék		212			
	papír	653		440	278	75
	papírtermék	417		324 (+62)	40	9
1988	rostanyag	278		81	197	0
	papírhulladék		280			
	papír	722		535	278	91
	papírtermék	436		357 (+73)	10	4

1. táblázat. Papírpári termék-mérleg

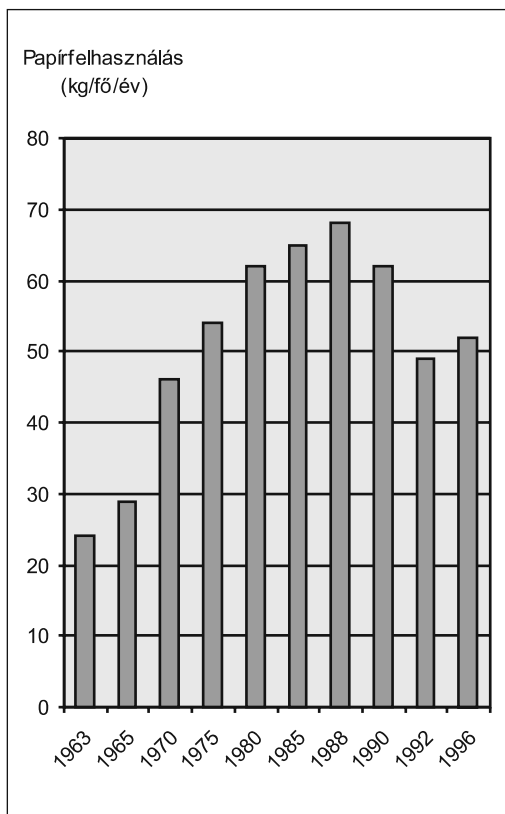
termékek: felületkezelt ofszet- és regénynyomó-papír, flutingpapír, duplex-hullámfedőrétegekarton, textilhulladékból származó pamut- illetve lencellulóz-tartalmú kártyakarton, törölközőpapír, bútorigiparicélú dekorpapír, új levélboríték-típusok, közte ablakos boríték, finomhullám-termékek, önzáró dobozok, papírsebkendő, papírpelenka, habfix-légszigetelő, cellux-típusú ragasztalag, lemosható tapéta, PVC-iratgyűjtők, PE-divattáska, redős-talpas PE-tasakok.

A termelés alapját adó papírgyártógépek gyárankénti száma: Budafok 3, Csepel 6, Diósgyőr 2, Dunaújváros 2, Fűzfő 2, Lábatlan 1, Pest-erzsébet 2, Szentendre 2, Szolnok 4, Újpest 1.

A Vállalat az évtized végén, 1970-ben, 104 000 tonna rostanyagot, 259 000 tonna papírt, kartont, papírlémezt és 176 000 tonna papírterméket gyárt. A felhasznált papírhulladék – mint másodlagos nyersanyag – 104 000 tonna (a papírtermelésre számítva 40%). A foglalkoztattak száma: 14 569 fő. A fajlagos papírfelhasználás az országban: 46 kg/fő/év (1. táblázat, 1. ábra).

A vállalat a 70-es években

Profiltisztítás, termékválaszték-bővítés és új termelőegységek létrehozása a hazai igények kielégítésére. Folytatódott fejlesztő-beruházó

1. ábra. Fajlagos papírfelhasználás Magyarországon

tevékenységben a környezeti hatás csökkentése, élönmunkát kiváltó gépesítés, automatizálás is teret kap.

A vállalati irányítás hatékonyságának növelésére az 1972–75 közötti időszakban a vállalati központban igazgatóságok kialakítására került sor, így jött létre a Fejlesztési, a Kereskedelmi, majd a Személyzeti-Szociális Igazgatóság, amelyek főosztályokat és osztályokat foglaltak magukba.

1975-ben a meglévő egységek összevonásával megalakult a Gép- és Alkatrészgyár, budapesti és lábatlani telephellyel. 1976-ban megszűnik a Duna Papírárugyár, termékeinek további gyártását részben a Csomagolóanyaggyár, részben a Budafoki Papírgyár veszi át. 1977-től működik a vállalati Számítóközpont. 1980-ban a Csomagolóanyaggyárhoz csatolják az Újpesti Papírgyárat, a Budafoki Papírgyárhoz a Budai Dobozgyárat, a Pesterzsébeti Papírgyárhoz a Papír hulladék-begyűjtő Üzemegységet.

1972-ben a Lábatlani Vékonypapírgyár kezdi meg folyamatos termelését új telephelyen, csomagoló és háztartási-egészségügyi papírt gyártó, 4 Ahlström-gyártású 36 000 tonna éves kapacitású pír géppel és a csatlakozó feldolgozó, kiszerező üzemmel. Nyíregyházán hullámlemez, hullámtermék, papírszak és PE-papírtársítású termékek gyára kezdi meg működését (60 000 t). 1974-ben a Budafoki Papírgyárban (korábbi nevén Kartonlemezgyár) Fampa-gyártású, évi 40 000 tonna kapacitású kartongyártó gép kezd termelni. 1975-ben Nyíregyházán ívkasírozó-gépet helyeznek üzembe. 1976-ban szerelik fel a Dunaújvárosi Papírgyár író- és nyomópapírt gyártó gépére a hazai viszonylatban első számítógépes folyamatszabályzót.

1977-ben avatják Dunaújvárosban a hullámvértikumot, amely Sunds-gyártású, 50 000 tonnás félcellulóz-üzemből, Beloit-Fampa gyártású 100 000 tonnás hullámalappapírt gyártó gépből és 50 000 tonnás feldolgozó, hullámtermékeket előállító üzemből áll. Ehhez kapcsolódóan, az intenzívebb környezetvédelem jegyében, üzembe helyezik a biológiai szennyvíztisztítót. 1978-ban „feldolgozóipari rekonstrukció” megjelöléssel a papírtermékeket gyártó gyárak, üzemek korszerűsödnek. A nyíregyházi gyár új

zsákpapír-gyártó gépsort, a kiskunhalasi gyár új spirálcsőgyártó gépet kap.

1971-ben megszűnik a csepeli facsiszolatgyártás, a szolnoki, regenerálás nélküli NSSC-szulfitos, 8 000 tonna/év teljesítményű szalmacellulóz-gyártás, 1979-ben a csepeli, ugyancsak regenerálás nélküli kalcium-biszulfitos facellulózgyártást állítják le.

A termékfejlesztés jegyében megjelenő új termékek: lexikonpapír, Sirály-megjelölésű elektrosztatikus másolópapír, színes gyümölcs-csomagolópapír, füstszűrőpapír, Delta-jelölésű, nemesített felületű, háromrétegű kartonok, valódi merített, vízjeles papír, korszerűsített vegyi fénymásolópapír, mikro-kapszulás önátírópapír, lakkozott papírlemez, jegyzetöbök, számítógép-tekerccsapír, porszívózacskó, hajlékonyfalú csomagolóanyagok, papír-műanyag kombinációjú zacskók, tasakok, díszdoboz, papírcső, fűzött doboz, kombinált (papír-, fém- és műanyag) hengerdoboz, ívkasírozott mikro-hullámlemez, flexográfiai-nyomtatású termékek.

A vállalat az évtized végén, 1980-ban, 111 000 tonna rostanyagot, 440 000 tonna papírt, kartont, papírlemezt és 324 000 tonna papírterméket gyárt. A felhasznált papír hulladék – mint másodlagos nyersanyag – 217 000 tonna (a papírgyártásra számítva 49%). A foglalkozottak száma: 13 423 fő.

A fajlagos papírfelhasználás az országban: 62 kg/fő/év.

A 80-as évek változásai

A Vállalat főbb céljai, a belföldi igények szerinti termelés, üzemek rekonstrukciója, a termelés koncentrációja, a hazai nyersanyagok lehetőség szerinti felhasználása, a vertikális termelés fejlesztése, a feldolgozottság növelése.

A 80-as évek elejétől az Ipari Minisztérium – mint felügyeleti szerv – megbízásából és kinevezésével működő Felügyelő Bizottság évente értékelte a vállalati tevékenységet, a mérleg-eredményeket. 1982-ben a papírt feldolgozó, papírtermékeket gyártó gyárak ezen termékeiket – a hullámlemezt kivéve – maguk értékesítik. Ebben az évben alakul meg a

hatékonyság-növelés jegyében 31, a vállalat dolgozói által létrehozható, vállalkozás jellegű, egyenként kb. 5-15 fős vállalati gazdasági munkaközösség, GMK. 1983-ban a Központban létrejön a Közgazdasági Igazgatóság. A Vállalat lehetőséget kap a kísérleti jövedelemszabályozás rendszerének kipróbálására, amely teljesítmény-arányosan lehetőséget ad az országos átlagnál nagyobb bérfejlesztésre.

1985-ben – a vállalati önállóság növelése jegyében – minisztériumi kinevezésekkel, illetve vállalati belső választással Vállalati Tanács alakult, amely átruházottan teljes jogú tulajdonosi és a vállalat vezérigazgatója vonatkozásában munkáltatói jogokat gyakorolt. A vállalat működésének alapjait a Vállalati Tanács által jóváhagyott vállalati terv és ezzel összhangban készített bázis típusú gyári tervek, továbbá a vállalati belső érdekeltégi rendszer képezte.

A fejlesztések-beruházások körében 1981-ben Budafokon az új kartongép körosztítás lapképzőt kap. Lábatlanban flotációs rostvisszanyerőt helyeznek üzembe. Csepelen a meglévő berendezések felhasználásával újra indítják a facellulóz-gyártást nátrium-hidrogén-szulfitos technológiával.

1982-ben a Szolnoki Papírgyár rekonstrukciója keretében a Csepelről áttelepített papírgép felújítva, évi 20 000 tonna csomagolópapírt gyárt.

1984-ben avatják a Szolnoki Papírgyár új üzemét, amelyben Valmet-gyártású, évi 50 000 tonna író-és nyomópapírt gyártó gép, továbbá 50 000 tonna kapacitású, Voith – GAW gyártású mázó-berendezés, valamint feldolgozó és kiszerező gépek kaptak elhelyezést. 1985-ben Diósgyőrben az 1 m széles papírgépet újítják fel. 1986-ban és 87-ben, világbanki kölcsön felhasználásával kerül sor Csepelen új, Mitsubisi-gyártású hullámpapírlemez és hpl-dobozgyártó-gépek üzembe helyezésére, Nyíregyházán a hullámpapírlemez-üzem, Dunaújvárosban a szalmacelluló-gyártó üzem rekonstrukciójára.

A termékfejlesztés során bevezetett új termékek: vízjeles értékpapír, biblianyomó-papír, felületkezelt nyomópapír, ofszettérvékpapír, iskolai füzetcsalád, bélelt boríték, számítógép leporelló-papír, új típusú iratgyűjtők, új típusú cukrásztálcák, cellofánnal társított műanyagbevonatú-

papír, paraffin-kezelésű hullámtermékek, papírhordó, új típusú, műgyantás csiszolópapír.

1988-ban a vállalati Központ – benne igazgatóságok, főosztályok, osztályok – 12 termelőgyár, a Gép- és alkatrészgyár, és a Kutatóintézet alkot egységet (**2. táblázat**). A Vállalat élén a vezérigazgató és a vezérigazgató-helyettesek, központi igazgatók a gyárak élén a gyár-igazgatók, főmérnökök, főkönyvelők állnak.

A termelés mennyiségi értékeit tekintve ez az év a Vállalat teljesítményének a maximuma. A gyártott összes termékmennyiség, a halmazott termelés közel 1 millió tonna. Ebből elsődleges rostanyag 81 000 tonna, papírkarton-papírlemez 535 000 tonna, a papírtermék 357 000 tonna. A papír-karton-papírlemez gyártásához felhasznált rostanyag 60%-a papírhulladékból származó másodlagos rostanyag. Összesen 27 papírgép üzemel: Budafok 3, Csepel 5, Csomagolóanyaggyár-Újpest 1, Diósgyőr 2, Dunaújváros 3, Fűzfő 2, Lábatlan 4, Pesterzsébet 2, Szentendre 2, Szolnok 3 géppel termel. Az 1 papírgépre számított gyártott termék éves mennyisége 20 000 tonna.

A Vállalat keretében foglalkoztatottak száma 11 898 fő. Az országban a fajlagos papírfelhasználás 68 kg/fő/év.

Az egy évvel későbbi – kisebb mértékben csökkent termelési mennyiségekkel – az árbevétel 32,2 Mrd. Ft, az export 2,2 Mrd Ft, az import 10,6 Mrd. Ft. Az eszközérték 10,6 Mrd. Ft volt.

A tevékenység főbb jellemzői

- A vállalati célok egyikét a hazai nyersanyagbázis hasznosítása képezte. Magyarországon nagyobb részben kemény lombosfával (bükk, gyertyán, cser-tölgy), kisebb részben lágy lombosfával (hazai nyár, nemes nyár), továbbá búzaszalmával lehetett számolni papíripari nyersanyagként. A lombosfák egy része a félcellulózgyártásban, a búzaszalma fehéritett rostcellulózként hasznosult. A hazai papírfá mennyiség azonban nem tette lehetővé még 200 000 tonna/év kapacitású rostcellulózgyár ellátását, tehát felépítését, működtetését sem. Ezért a hazai papírfá kooperációs hasznosítása jugoszláviai (Krsko, Sremska-Mitrovica) exportja és ellentételként az ott gyártott rostanyag importja valósult meg.

Neve	Létszám fő	Termelés (ezer tonna)			
		Rostanyag elsődleges	Rostanyag másodlagos	Rostanyag Papír, karton papírolemez	Papírtermék
Központ	400	-	-	-	-
Kutatóintézet	80	-	-	-	-
Dunaújvárosi Papírgyár	2140	57	102	156	52
Csepeli Papírgyár	1550	24	82	118	82
Szolnoki Papírgyár	1300	-	34	76	12
Lábatlani Papírgyár	1180	-	30	47	29
Budafoki Papírgyár	770	-	43	45	6
Fűzfői Papírgyár	400	-	8	31	7
Csomagolóanyaggyár	700	-	4	3	17
Szentendre Papírgyár	400	-	6	10	5
Diósgyőri Papírgyár	350	-	1	5	2
Pesterzsébeti Papírgyár	220	-	14	14	18
Nyíregyházi Gyár	1250	-	-	-	99
Kiskunhalasi Gyár	400	-	-	-	13
Gép- és Alkatrészgyár	300	-	-	-	-

2. táblázat. A vállalat szervezeti egységei és főbb jellemzői – 1988.

- A Vállalat kis és közepes méretű, kapacitású, komplexen gépesített, részlegesen automatizált termelőegységek összességéként működött. A vállalati gyártókapacitás kiépítésében meghatározó tényező a hazai igények kielégítése, valamint a vertikálitás, azaz a rostanyaggyártás, a papírgyártás, majd feldolgozás, papírtermékgyártás egymásra épülésének igénye volt. A Vállalat keretében 5-féle elsődleges, 2-féle (papír hulladékból regenerált) másodlagos rostanyagot, kereken 250 fajta papírt, kartont, papírolemezt és mintegy 2500-féle papírterméket gyártottak.

- A papír-karton-papírolemez gyártásához felhasznált rostanyag 65%-a származott hazai forrásból, (15% elsődleges, 50% másodlagos). A Vállalat a gyártott papír-karton-papírolemez mennyiség 66%-át feldolgozta, papírtermék-ként értékesítette.

Az ország papír-karton-papírolemez felhasználása 62%-ban került kielégítésre hazai termelésből, A hazai gyártású papír-karton-papírolemez 50%-a jelent meg a belföldi piacon, mint papírtermék, illetve nyomdai termék, csomagolóeszköz, háztartási papírtermék.

- A stratégiai termékcsoportok: írópapírok, felületkezelt és mázolt nyomópapírok, különleges és biztonsági papírok (bankjegy, útleve, stb.), hullámalappapírok, háztartási és egészségügyi papírok, dobozkartonok, továbbá levélborítékok, levélkészletek, papírzacskó, hullámtermékek, hajlékonyfalú kombinált csomagolóanyagok, hengeres dobozok, termékek, háztartási – egészségügyi papírtermékek.

- A papíripari termék és technológia iránynyultságú kutató-fejlesztő munka fő feladatai, súlyponti témái voltak: – a hazai nyersanyagbázis hasznosítása, nemesített fajfajták és gabonaszalmák alkalmassági vizsgálata, -a papír-hulladék-felhasználás növelésére technológiák kidolgozása, -papírok felületi tulajdonságainak alakítása, nemesítése, -papírgyári vízrendszerek zárási feltételeinek meghatározása és ezzel a frissvíz-felhasználás csökkentése, -energia-takarékos rostanyag-fosztatási, őrlési, továbbá papírszárítási technológiák kidolgozása, -új termékek szabványainak előkészítése.

A vállalati K+F szellemi kapacitást (Kutatóintézet + gyári kutató-fejlesztő csoportok) növelték az egyetemi és főiskolai (BME, ELTE, EFE, KMF)

tanszéki megbízásos-szerződéses kapcsolatok is. Így a vállalati 25-30 fős kutató-fejlesztő gárda mintegy 15-20 fővel egészült ki. Ez a szellemi kapacitás az élszínvonalat képező műszaki ismeretek átvételét, honosítását is segítette.

- A nemzetközi kapcsolatok alakítása, fejlesztése a világgazdaság fő folyamataihoz kapcsolódás, a nemzetközi munkamegosztásban való részvétel érdekében történt.

A külgazdasági kapcsolatok jelentős részben a KGST szervezet lehetőségei és korlátai között a tagországokkal, másrészt Ausztria, Finnország, Német Szövetségi Köztársaság, Olaszország, Svájc irányában alakultak ki. Törekvés volt az árucere-forgalom, termék- illetve termelőeszköz-beszerezés, tudományos-műszaki együttműködés hosszabbtávú, kölcsönös előnyöket biztosító folytatása. Jelentősek voltak azok a külkereskedelmi egyezmények, amelyek révén – beruházási hozzájárulás ellentételével – fenyőcellulóz gazdaságos importja valósulhatott meg Uszty-Ilimszkből (Szovjetunió), valamint Krskóból és Sremska Mitrovicából (Jugoszlávia).

A termelés-szakosodási megállapodások a vállalati termékszerkezet optimalizálását is elősegítették. Ennek keretében termékek (fenyőcellulóz, újságpapír, mélynyomópapír, zsáknátronpapír, fluting, kraftliner) átvételére, importjára, illetve termékek (címkepapír, ofszetnyomópapír, nyomdai doboz, ívkasírozott mikrohullámlemez) átadására, exportjára került sor.

A vállalati export-import lebonyolításában az önálló külkereskedelmi joggal rendelkező Lignimpex Külkereskedelmi Vállalat mint közvetítő, bizományos vett részt.

A vállalati vezetők, vezető munkatársak több nemzetközi szervezet munkájában vettek részt, voltak tisztségviselők, megbízott képviselők, illetve tagok. Így jelen voltak a FAO cellulóz-papíripari bizottságában, az Európai Cellulóz-Papír Szövetség (EUCEPA) elnökségében, végrehajtó-bizottságában, a hullámtermék-gyártók nemzetközi szövetsége (FEFCO) vezetőségében is, továbbá az Európai Gazdasági Közösség cellulóz-papíripari szekciójának ülésein, mint meghívott résztvevők. Többen tagjai a legna-

gyobb cellulóz-papíripari műszaki egyesületeknek, az USA-beli TAPPI-nek.

Számos, jelentős elismerést kiváltó nemzetközi rendezvényt (KGST szekció, illetve bizottsági üléseket, értekezleteket), tudományos konferenciákat kezdeményezett, szervezett illetve támogatott, szponzorált a Vállalat. Ezek sorában említhetők a Budapesten megrendezett EUCEPA konferenciák (1971, 1982), illetve szimpózium (1992), valamint a FAO bizottsági ülés (1993) is.

- A Vállalat keretében 1988-ban foglalkoztatott közel 12000 fő 5%-a felsőfokú, 25%-a középfokú iskolai végzettséggel rendelkezett. A foglalkoztatottak 82%-át kitevő, fizikai állományban számon tartottak 58%-a szak-, 36%-a betanított, 6%-a segédmunkás volt.

Vállalati fenntartással működtek szakmunkásképző iskolák Csepelen, Dunaújvárosban, Szolnokon, Látatlanban.

A szélesebb értelemben vett vállalati szociálpolitika magában foglalta az üzemegészségügy, az üzemen belüli orvosi gondozás, ellátás, ergonómia, munkavédelem, üzemi étkeztetés, bölcsődei – óvodai gyermekelhelyezés, gondozás, üdülés, továbbá lakáshoz juttatás, a lakásépítési támogatás, esetenkénti segélyezés, nyugdíjasokkal történés, valamint a testedzés, sportolás több formáját, lehetőségét.

A 80-as években, éves átlagban 200 lakáshoz jutást segített elő a Vállalat támogatással. Évente mintegy 3 600 fő kapott helyet a vállalati üdülőkben, illetve kapott támogatást más üdülési lehetőség igénybevételeire. Évente 300 gyermek bölcsődei és óvodai elhelyezése volt biztosított vállalati közreműködéssel. Orvosi rendelő működött valamennyi gyárban, illetve a vállalati központban, több helyen fogorvosi szakrendelővel kiegészítve.

Az átalakulás éveit – a privatizáció első szakasza

A szocialista gazdasági rendszer helyezte az ország 20 Mrd USD hitelállománya, a

kamatfizetési kötelezettségek és a fejlesztésekhez elengedhetetlen forráshiány miatt is tarthatatlanná vált.

Még 1988-ban, az ország stabilizációja, a gazdasági irányzatváltás, a tőkés piacgazdasági rendszerre átállás meghirdetésének évében, adó-reform, új jövedelemszabályozás lépett életbe.

1989-ben hatályos a gazdasági társaságokról szóló törvény, amely jogi kereteket biztosít a piaci jellegű termelésnek, értékesítésnek, tőkeáramlásnak. Cél már az áru, a tőke- és a munkaerőpiac létrehozása, az állami beavatkozás visszafogása.

A vállalati kezdeményezésű vegyesvállalat-alkítás sorában a Vorpa gépalkatrész gyártó kft. létrehozása volt az első lépés, amely az NSZK-beli Vorwald cég és a PV 50-50%-os érdekelttségével valósult meg. Ezt követte a Budaval címkegyártó Kft. megalakítása a svájci Panoval (42%), az Investbank (42%) és a PV (48%) részvételével.

Az 1990-es évek elejét világgazdasági, egyben papíripari recesszió jellemezte.

A Papíripari Vállalat fő célja az egyensúly megtartása, a fizetőképesség biztosítása, a jövőbeni működést lehetővé tevő alapvető intézkedések megtétele volt. A Vállalat számára az is egyértelművé vált, hogy a további eredményes tevékenység érdekében külső erőforrás, működő tőke bevónása elkerülhetetlen.

Élve a törvényesen megengedett önpri-
vatisztáció lehetőségével, a PV egységekből társaságok jöttek létre, egységek önállósodtak, érdekcsoportok alakultak, működtek.

1990 július 1-vel 5 különálló jogi személyiségű leányvállalat alakult (Diósgyőri Papírgyár, Fűzfői Papírgyár, Lábatlani Papírgyár, Szentendrei Papírgyár, Szolnoki Papírgyár).

Augusztus 1-vel létrejött az osztrák befektető (Hamburger, Mosburger) 40%-os résztulajdonával a Dunapack Rt. (Csepeli Papírgyár, Dunaújvárosi Papírgyár, Nyíregyházi Gyár).

A PV Kutatóintézete tevékenységének a folytatását a kft-vé alakítás tette lehetővé, amelyben a tulajdoni hányadok: PV 37%, Dunapack Rt. 25%, Szolnoki Papír Rt. 16%, Piszkei (Lábatlani) Pgy. Lv. 10%, Fűzfői Pgy. Lv. 3%, Szentendrei Pgy. Lv. 3%, Diósgyőri Pgy. Lv. 2%, PCA Budafoki Kartongyár Kft. 3%.

Még 1990-ben az államvezetés – a Világbank hitelfinanszírozását is figyelembe véve, az élelmiszeripar és a papíripar teljes privatizációját hirdette meg.

1991. január 1-től leányvállalat lett további 4 egység (Pesterzsébeti Papírgyár, Kiskunhalasi Gyár, a Gép- és Alkatrészgyár, valamint a PV Központ Kereskedelmi Igazgatósága – ez utóbbi Papír-kereskedelmi Leányvállalat névvel).

A leányvállalatok alapítói vagyona: 1 281 M Ft volt, amelyet azonban 633 M Ft kötelezettség terhelt.

Március 1-vel a Csomagolóanyaggyár kivált a PV-ből és Novopack Csomagolóanyaggyár néven önálló állami vállalat lett.

1991-ben az első teljesen világgazdasági értékű gazdasági év vette kezdetét Magyarországon (ez egybeesett a kelet-európai piac összeomlásával), ami a termékek árváltozásában és az új szerkezetű költségösszetételben is nyilvánult. A nagymértékű változás az anyag-, energia- és a munkaerő-költségekben jelentkezett. A kereskedelmi liberalizáció az import teljes liberalizálása és a forint leértékelése kedvezőbb feltételeket teremtett a sikeresebb hazai és külföldi piaci szerepléshez. Ugyanakkor az energiaárak, a szállítási és szolgáltatási költségek, a bankkamatok minden előzetes elképzelést felülmúló mértékben növekedtek.

A hazai fizetőképes kereslet nagymértékű visszaesése a Vállalat vevői fizetőképességének általános romlása, esetenként ellehetetlenülése következett be. Nagy nehézségekkel küzdött a vállalati vagyonkezelő központ. Némi reménységre utalt, hogy versenyképességet növelő beruházások valósultak meg a vegyes tulajdonú társaságokban és egyes leányvállalatoknál, elsősorban Nyíregyházán, Csepelen és Dunaújvárosban.

A privatizáció első szakaszában, 1990-ben és 1991-ben, a PV bevétele 1,7 Mrd. Ft, a bevont tőke összege 2,4 Mrd Ft. volt.

1991 végéig a vállalati saját vagyon 69 % a külföldi partnerrel kötött szerződés alapján vegyesvállalati formába került.

1992 decemberében a tulajdonosi szerkezet: a PV részesedése a Dunapack Rt-ben 59,7 %, a Budaval Kft-ben 48 %, a PCA Budafok Kartongyár Kft-ben 70 %, a Duna-Vitex Kft-ben 49 %.

A Prinzhorn Csoport (Ausztria) részesedése a Dunapack Rt-ben 40 %, a Szolnok Papír Rt-ben 51%, a Halaspack Rt-ben 50%. A Panoval SA/AG (Svájc) részesedése a Budaval Kft-ben 42,4 %.

A VSM AG (Németország) részesedése a Duna-Vitex Kft-ben 51%. Ekkor még a PV tulajdonában lévő leányvállalatok: Diósgyőri, Fűzfői, Piszkei (Lábatlani) és Pesterzsébeti Papírgyár, a Papírkereskedelmi Lv. valamint a Papíripari Gépgyártó Lv.

A PV-vezetés holding-struktúrák szervezet-re vonatkozó elképzelése szerint a stratégiai és tulajdonosi funkciók a leányvállalatokat összefogó holding-központhoz delegáltan, a termelési és az operatív gazdálkodás az egységeknél decentralizáltan folyt volna.

Ebben az időszakban a papíripari cégek piaci versenyhátránya kerülnek, mert a liberalizációs intézkedések következtében jelentős, 10-30%-os költség-többletterhetet kellett elviselniük, továbbá nem tudták felvenni a versenyt a külföldi versenytársakkal a fizetési kedvezmények és engedmények megadásában sem. A csomagolóanyagot, csomagolóeszközt gyártó szektor termelésének piaci visszaszorulása volt a legnagyobb.

A cégek termelés-visszafogással, létszámcsökkentéssel reagálnak. Leállítják a csepeli félcellulóz-üzemet, az 1-es és 2-es papírgépet, a dunaújvárosi 2-es papírgépet, a szolnoki gyárat.

1992-ben a papír-karton-papírlemez termelés 346 000 tonna. A gyártott rostanyag mennyisége 29 000 tonna. A papírgyártáshoz 240 000 tonna papírhulladékot használtak fel, ami a gyártásra vonatkoztatva 75%. A papírfeldolgozással előállított papírtérmékek mennyisége 188 000 tonna.

A foglalkoztatottak száma 7 421 fő. A teljes árbevétel 30 Mrd Ft. Az ország egy főre számított papírfelhasználása 49 kg.

A befejezés – a privatizáció második szakasza

1992 decemberében az Állami Vagyonügynökség (ÁVÜ) a vállalatot az öngazgatási rendszer megszüntetésével államigazgatási felügyelet alá vonta, a leányvállalatokat társasággá alakít-

totta, vállalati biztost nevezett ki, majd pénzügyi rendezési és privatizációs tervet fogadott el.

A 14,4 Mrd Ft saját tőkével, ugyanakkor 5,8 Mrd. Ft hitelállománnyal jegyzett Papíripari Vállalatot – tekintettel a versenyszférához tartozására – a teljes mértékben privatizálandó vállalatokhoz sorolták. A privatizációt decentralizáltan valósították meg. Ez már a privatizáció második, az állami tulajdonú privatizációs szakasza. Időközben meghirdetésre került a munkavállalói rész tulajdonos program (MRP), a vezetői kivásárlás lehetősége (MBO) és a kölcsönbevételi tulajdonszerzési lehetőség.

1993. januárjában a PV leányvállalatok társaságokká alakulnak, megtörténik privatizációjuk. Teljesen vagy többségi részlegességgel kerül új tulajdonba a Diósgyőri Papírgyár Rt. (Pénzjegy-nyomda), Fűzfői Papírgyár Rt. (MRP-MBO konzorcium), Pesterzsébeti Papírgyár Kft. (Pepperoni Kft.), Papírker Rt. (MRP-MBO konzorcium), Papíripari Gépgyár Rt. (United Container és MBO), Piszkei Papír Rt. (Zeritis csoport), Szentendrei Papírgyár Rt. (Zeritis csoport).

Az ÁVÜ/ÁPV Rt. által koordinált értékesítés az 1993-tól 1996-ig terjedő időszakot öleli át és 4,9 Mrd Ft privatizációs bevételt teljesít. Ezen időszakban a PV 1,4 Mrd Ft készpénzbevételt realizált.

1996-ban – a Papíripari Vállalat privatizálásával létrejött egységek (**3. táblázat**) papír-karton-papírlemez termelése 363 000 tonna. A gyártott rostanyag mennyisége 146 000 tonna. A papírfeldolgozással gyártott papírtérmékek összes mennyisége 287 000 tonna. A foglalkoztatottak száma a PV utódokban kb. 5 000 főre tehető, az iparág egészében 9319 fő. Az ország egy főre számított papírfelhasználása 52 kg.

A **2.-5. ábra** áttekintést ad a 34 év legfontosabb mutatóiról (termelés, foglalkoztatottak, villamosenergia-felhasználás, termelési szerkezet).

Összességében a Papíripari Vállalat 1990-ben meghirdetett 6,9 Mrd Ft értékű vagyonért a befektetők 8,0 Mrd Ft-ot fizettek, amely összegből a PV 3,1, az ÁVÜ/ÁPV 4,9 Mrd Ft-ot realizált.

Az 1996- évi adatok szerint 12,7 Mrd. Ft könyv szerinti vagyon működött a PV privatizálásával létrejött 17 utódcégben. 1996-ban

A létrejött egységek	Tulajdonos	Jegyzett ill. törzstőke, MFT
Dunapack Rt Csepeli Papírgyár Dunaújvárosi Papírgyár Nyíregyházi Gyár	Prinzhorn csoport (Ausztria)	5 000,0
Halaspack Rt.	Prinzhorn csoport Ausztria)	271,5
Neusiedler-Szolnok Papírgyár Rt.	Neusiedler AG. (Ausztria)	1 556,1
Piszkei Papírgyár Rt.	Zeritis csoport (Görögö.)	1 035,2
Szentendrei Papírgyár Rt.	Zeritis csoport (Görögö.)	224,9
PCA Budafok Kft.	Packaging Corporation of America (USA)	879,8
Fűzfői Papírgyár Rt.	Munkavállalói és vezetői befektetők Papír Jóker Kft. (Magyaró.)	186,1
Pesterzsébeti Papírgyár Kft..	Pepperoni Kft. (Magyaró.)	87,3
Diósgyőri Papírgyár Rt.	Pénzjegynyomda Rt. (Magyaró.)	180+2 031
Szolnoki Papírgyár Kft.	Neusiedler-Szolnok Papírgy. (Ausztria)	244,2
Duna-Vitex Kft.	VSM (Németország)	104,7
Budaval Kft.	RISK Rt. (Magyaró.)	208,4
Papíripari Kutatóintézet Kft.	CsAOSz, Dunapack Rt, Neusiedler-Szolnok Pgy., Piszkei Pgy., Fűzfői Pgy., Szentendrei Pgy., PCA Budafok Kartongyár Diósgyőri Papírgyár	104,9
Magyar UNITED Rt. (Papíripari Gépgyár Rt.)	Landegger United (USA) Dolgozók + vezetők Landegger United Kft	180,0
Vorpa Gépgyártó Kft.	Vorwald GmbH (Németo.)	85,0
ABB Pacont Kft.	ABB DERUV	8,0
Papírker Kereskedelmi Rt.	Dominancia Rt. (ÁPV Rt.) MRP, Profi PK Kft.	367,6

3. táblázat. A Papíripari Vállalat privatizálásával létrejött egységek – 1996

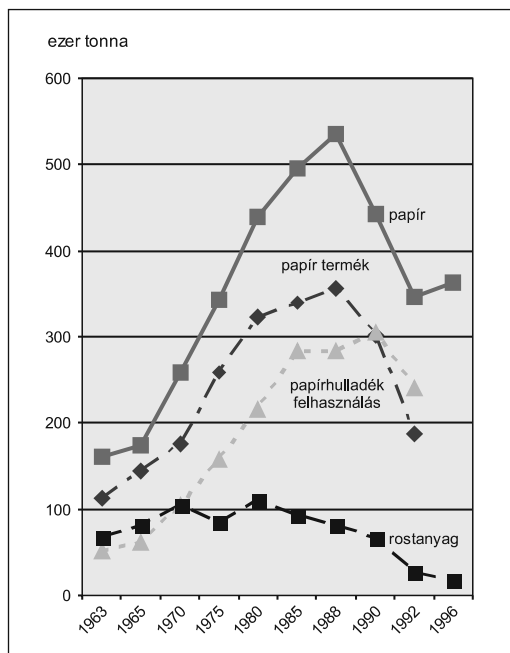
a tulajdonosi szerkezet a privatizált vállalatok alaptőkéje szerint: Prinzhorn csoport (Ausztria) 42%, Pénzjegynyomda (Magyarország) 18%, Neusiedler csoport (Ausztria) 14%, Zeritis csoport (Görögország) 10%, PCA (USA) 7%, MRP-MBO 4%, egyéb hazai 3%, egyéb külföldi 2%.

A Papíripari Vállalat végelszámolással történő megszüntetésére még 1994-ben hozott határozatot az Állami Vagyonügynökség. A 3 éves végelszámolási folyamat során közel 3 Mrd. Ft-nyi kötelezettség-állomány sikeres kezelése és rendezése, végül az államkincstár javára 100 millió Ft befizetése valósult meg.

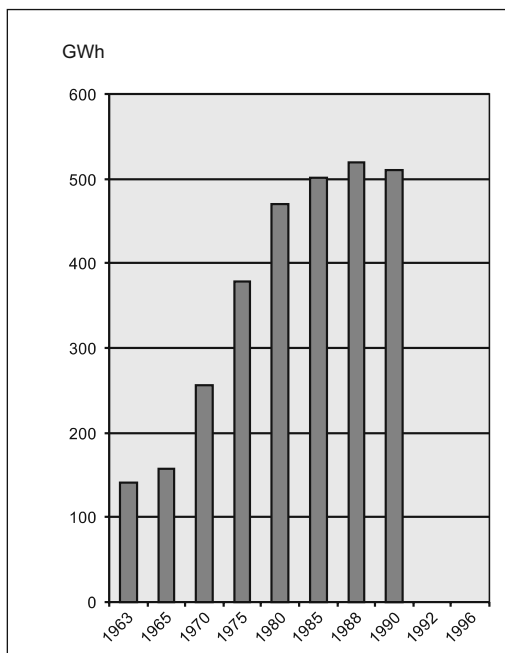
Az 1997 decemberében elfogadott végelszámolással lezárult a magyar papíripar történetének egy újabb fejezete.

Forrás

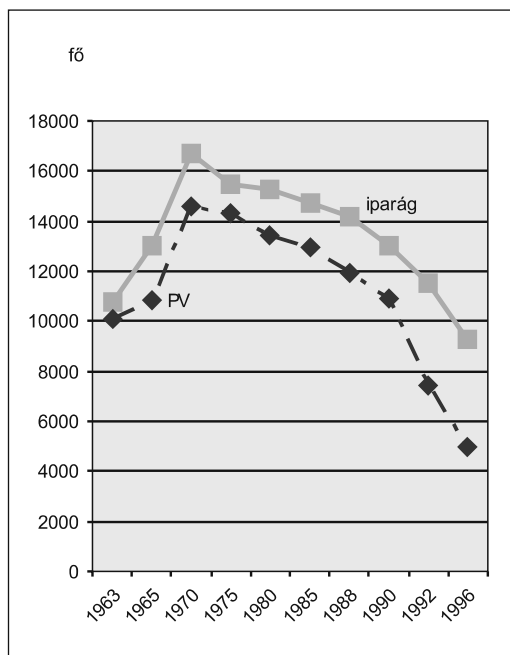
- Magyar Statisztikai Évkönyvek 1963–1996 KSH, Budapest
- Iparstatisztikai évkönyvek 1963–1990 KSH, Budapest
- Külkereskedelmi Statisztikai évkönyvek 1963–1990 KSH, Budapest
- *Juhász M.* A Papíripari Vállalat sikeres jubileumi éve Papíripar 1989. XXXIII. évf. 2. szám
- *Patonai J.* Befejeződött a papíripar privatizációja Papíripar 1996. XL. évf. 3. szám
- *Annus S.* A Papíripari Vállalat a 80-as években, kézirat, Bp, 1995.

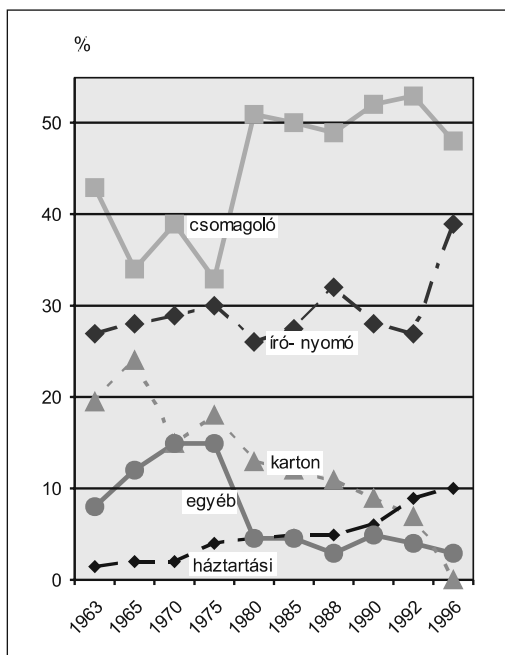
2. ábra. A vállalati termelés változása

4. ábra. A felhasznált villamos-energia

3. ábra. A foglalkoztatottak száma az iparágban és a Vállalatnál

5. ábra. A papírgyártási termékszerkezet változása